

Dumitrița FLOREA

Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public

COLECȚIA
JURIDICĂ

Dumitrița FLOREA

**PARTICULARITĂȚILE CREĂRII ȘI
APLICĂRII DE CĂTRE STATE
A NORMELOR DE DREPT
INTERNAȚIONAL PUBLIC**

LUMEN, 2021

PARTICULARITĂȚILE CREĂRI ȘI APLICĂRII DE
CĂTRE STATE A NORMELOR DE DREPT
INTERNAȚIONAL PUBLIC
Dumitrița FLOREA

Copyright Editura Lumen, 2021
Iași, Țepeș Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum prin fotocopiere,
scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere,
este interzisă.

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitatile crearii si aplicarii de catre state a normelor de drept
international public. Iasi, Romania: Lumen.

Dumitrița FLOREA

**PARTICULARITĂȚILE CREĂRII ȘI
APLICĂRII DE CĂTRE STATE
A NORMELOR DE DREPT
INTERNAȚIONAL PUBLIC**

LUMEN, 2021

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitatile crearii si aplicarii de catre state a normelor de drept international public. Iasi, Romania: Lumen.

Pagina lasata
intentionat goala

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitatile crearii si aplicarii de catre state a normelor de drept international public. Iasi, Romania: Lumen.

CUPRINS

ADNOTARE.....	7
LISTA ABREVIERILOR.....	9
INTRODUCERE	13
Actualitatea și importanța problemei abordate	13
Suportul metodologic și teoretico-științific al investigațiilor.	18
Valoarea aplicativă a lucrării.....	22
CAPITOLUL 1. Reflecții normative și doctrinare în materia creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public.....	25
1.1. Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor dreptului internațional public în contextul investigațiilor științifice.....	25
1.2. Cadrul normativ în domeniul creării și aplicării normelor de drept internațional de către state.....	53
1.3. Concluzii la capitolul 1	70
CAPITOLUL 2. Simbioza conlucrării statelor suverane și polivalența creării normelor juridice internaționale - expresie a ordinii juridice internaționale	73
2.1. Natura juridică a ordinii juridice internaționale	73
2.2. Procesul de formare convențională a dreptului internațional.....	82
2.2.1. Colaborarea multilaterală a statelor în procesul de creare a normelor juridice internaționale	112
2.2.2. Colaborarea bilaterală a statelor la formarea și dezvoltarea dreptului internațional	137

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

2.3. Participarea statelor la formarea extraconvențională a normelor dreptului internațional.....	146
2.3.1. Moduri de formare spontană a dreptului internațional	146
2.3.2. Moduri de formare voluntară a normelor de drept internațional public	161
2.4. Concluzii la capitolul 2	172
CAPITOLUL 3. Procesul de aplicare de către state a normelor de drept internațional public.....	175
3.1. Efectele tratatelor internaționale. Aplicarea lor în spațiu și timp.....	175
3.2. Aplicarea dreptului internațional în dreptul intern al statelor.....	192
3.3. Aplicarea normelor juridice internaționale de bună voie de către state. Măsurile de constrângere.	200
3.4. Rolul justiției internaționale în aplicarea normelor de drept internațional	232
3.5. Concluzii la capitolul 3	253
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	255
BIBLIOGRAFIE	261
ANEXE	281

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iași, România: Lumen.

ADNOTARE

Cuvinte cheie: normă juridică internațională, ordine juridică internațională, colaborare bilaterală, colaborare multilaterală, codificare, aplicarea în timp și spațiu a normelor, aplicarea dreptului internațional în dreptul intern, aplicarea de bună voie a normelor de către state.

Domeniul de studiu al prezentei lucrări este dreptul internațional și european public.

Scopul lucrării rezidă în cercetarea multiaspectuală a particularităților creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public privită sub aspect teoretic și practic, și, subsecvent, identificarea impedimentelor în calea asigurării unei ordini juridice internaționale viabile. Obiectivele cercetării sunt: identificarea ordinii juridice internaționale ale cărei elemente esențiale sunt: procesul de elaborare și procesul de aplicare de către state a normelor de drept internațional public; determinarea modului în care statele participă la procesul de creare a normelor internaționale, prin evidențierea celor două coordonate clare, respectiv colaborarea bilaterală și multilaterală a statelor; analiza procesului de aplicare a normelor juridice internaționale de către state; stabilirea limitelor aplicării în timp și spațiu a normelor juridice internaționale; identificarea consecințelor ce survin pentru statele ce nu aplică conținutul prescripțiilor normative internaționale.

Noutatea și originalitatea științifică rezultă din prezentarea în premieră în domeniul de cercetare autohtonă a problematicii creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional, din evidențierea și sistematizarea formelor de participare a statelor în procesul de constituire și consolidare a ordinii juridice internaționale cu argumentarea unor

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

propuneri de perfecționare a cadrului normativ internațional în domeniu.

Problema științifică importantă soluționată în lucrare constă în fundamentarea științifică și prezentarea completă și obiectivă, în premieră, a particularităților creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public prin elaborarea instrumentariului juridic de apreciere a aportului adus de state la dezvoltarea progresivă a dreptului internațional și, prin urmare, la consolidarea ordinii juridice internaționale, fapt ce permite clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a curențelor existente în sistemul internațional, respectiv, permite înaintarea soluțiilor concrete pentru lichidarea lacunelor, contribuind în ultimă instanță la perfecționarea și eficientizarea sistemului dreptului internațional.

Semnificația teoretică a lucrării este determinată de înțâietatea și complexitatea studiului realizat la subiectul participării exclusive a statelor în procesul de creare și aplicare a normelor de drept internațional, în teză fiind abordate cele mai relevante opinii și concepții expuse în doctrina autohtonă și cea străină.

Valoarea aplicativă: Considerăm că această lucrare va prezenta un suport pentru cercetările ulterioare și pentru formularea de noi teorii privind rolul pe care ar trebui să-l aibă statele în aplicarea și respectarea acestor norme în condițiile schimbărilor permanente ale configurației ordinii juridice internaționale.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetărilor din cadrul prezentei lucrări și concluziile reprezintă o bază pentru elaborarea recomandărilor și acțiunilor practice ale societății științifice și organismelor internaționale în gestionarea relațiilor internaționale și asigurarea cooperării internaționale. Din aceste considerente, lucrarea își identifică potențialul cititor în rîndurile studenților, masteranzilor, doctoranzilor, dar și a practicienilor.

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

LISTA ABREVIERILOR

ADI – Asociația de Drept Internațional
AEPS – Afaceri Externe și Politică de Securitate
art. - articol
BA – British Airways
BIRD – Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIT - Bilateral Investment Treaty
BM – Banca Mondială
c. - contra
CADO – Curtea Africană pentru Drepturile Omului
CCAOSCE - Curtea de Conciliere și Arbitraj a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa
CCJ – Curtea Centramericană de Justiție
CDI – Comisia de Drept Internațional
CoE – Consiliul Europei
CEE – Comunitatea Economică Europeană
CECO – Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CIADO - Curtea Interamericană a Drepturilor Omului
CIDO - Curtea Interamericană a Drepturilor Omului
CIJ – Curtea Internațională de Justiție
CJCE - Curtea de Justiție a Comunităților Europene
CJUE - Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CNUDCI - Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional
CPA – Curtea Permanentă de Arbitraj
CPI – Curtea Penală Internațională
CPJI – Curtea Permanentă de Justiție Internațională
DUDO – Declarația Universală a Drepturilor Omului

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

ECOSOC - Consiliului Economic și Social
ECOWAS – Comunitatea Economică a Statelor Africii de Vest
EURATOM - Comunitatea Europeană a Atomului
FMI – Fondul Monetar Internațional
GATT – Acordul General pentru Tarife și Comerț
HIV – The Human immunodeficiency virus/ Virusul imunodeficienței umane
IDI - Institutul de Drept Internațional
LSA – Liga Statelor Arabe
NATO – Alianța Nord-Atlantică/Tratatul Atlanticului de Nord
OACI – Organizația Aviației Civile Internaționale
OIM – Organizația Internațională a Muncii
OMC - Organizația Mondială a Comerțului
OMS – Organizația Mondială a Sănătății
ONG – organizație neguvernamentală
ONU – Organizația Națiunilor Unite
OSA – Organizația Statelor Americane
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
OUA - Organizația Unității Africane
PESC – Politica Externă și de Securitate Comună
RM – Republica Moldova
SIDA – Sindromul imunodeficienței dobândite – afecțiune a sistemului imunitar
SUA – Statele Unite ale Americii
TIDM - Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării
TJCA – Tribunalul de Justiție al Comunității Andine
TPI – Tribunalul de Primă Instanță
TFUE – Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
UA – Uniunea Africană
UE – Uniunea Europeană
UEO - Uniunea Europei Occidentale
UNCITRAL - United Nations Commission on International Trade Law/ Comisia Națiunilor Unite de Dreptul Comerțului Internațional

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

UNESCO – Uniunea Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

UNTAC - United Nations Transitional Authority in Cambodia/Autoritatea Tranzițională a Națiunilor Unite în Cambogia

UP – Uniunea Poștală

URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iași, România: Lumen.

Pagina lasata
intentionat goala

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitatile crearii si aplicarii de catre state a normelor de drept international public. Iasi, Romania: Lumen.

INTRODUCERE

Motto: *Conceptele raționale servesc pentru a concepe,
așa cum conceptele intelectuale servesc pentru a înțelege percepțiile.*

(Immanuel Kant)

Actualitatea și importanța problemei abordate

Dacă analizăm noțiunea dreptului *stricto sensu*, apariția acestuia este legată, indubitabil, de activitatea statului. În momentul în care activitatea de legiferare a statului în limitele frontierelor statului este în cele mai mici detalii analizată și consfințită în acte normative de drept intern, participarea statelor la procesul de creare a normelor de drept internațional provoacă discuții aprinse în rândul doctrinarilor de drept internațional public. Acest demers științific face parte integrantă din doctrina dreptului internațional și detaliază probleme legate de modalități de creare și aplicare a normelor dreptului internațional public și participarea statelor suverane la procesul de creare a normelor juridice internaționale.

Este aproape imposibil să avem o bună înțelegere a statutului actual al dreptului internațional și a rolului său, fără să plasăm evoluția lui în cadrul societății internaționale care constituie de fapt mediul său natural. Societatea internațională înglobează o pluralitate de elemente componente care își caută unitatea, dincolo de diversitatea lor, atât la nivelul statelor, cât și la toate nivelurile activității umane. Ansamblul statelor și al altor entități angajate în raporturi pe plan internațional (organizațiile internaționale guvernamentale, mișcări de

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

eliberare națională, entități statale contestate etc.), guvernate de normele dreptului internațional public, formează societatea internațională. Procesul de constituire și de aplicare a normelor dreptului internațional public în cadrul societății internaționale reprezintă ordinea juridică internațională.

Încă din antichitate cel care a dat expresie societății organizate ca sistem a fost omul, dacă ne raportăm la ideea de om ca ființă socială, adică *zoon politikon*, idee reliefată de Aristotel în lucrarea sa celebră „Politica”. De altfel, ființa umană este cea care a generat apariția societăților prestatale și a societăților organizate într-un sistem politic sub forma statului. Statul a creat dreptul ca apanaj al puterii politice de stat și ca ansamblu de norme comportamentale care au dobândit în timp caracter juridic. Cu alte cuvinte, s-a creat un instrument prin care statul să-și consolideze puterea și să-și mențină relațiile din cadrul societății în care funcționează.

Dacă la început statul a fost interesat de orînduiri sale interioare instituind dreptat reguli noi consacrate într-un sistem specific grupate în ceea ce noi numim astăzi „drept național”, care reglementa relațiile sociale din interiorul unui stat, pe un anumit teritoriu delimitat de granițe precise în virtutea suveranității statale, ulterior comunitățile organizate politic au dorit să-și extindă sfera relațiilor, sistematizînd relațiile lor reciproce într-o nouă formulă. Astfel, a apărut societatea interstatală (sau societate internațională) în cadrul căreia statele au fost interesate să stabilească acorduri bilaterale sau multilaterale în diverse domenii de activitate umană. De altfel, este unanim acceptat faptul că pentru a fi guvernate de normele dreptului internațional relațiile dintre state trebuie să fie, în ce privește conținutul lor, relații în care acestea să fie purtătoare ale suveranității lor.

Procesul de creare și aplicare a normelor de drept internațional public este unul extrem de complex. Or, statele se individualizează prin faptul că sunt unicele subiecte înzestrate

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

cu suveranitate. De altfel, anume suveranitatea statelor le permite acestora să devină membri deplin ai societății internaționale, capabile să participe la procesul normativ internațional. Totodată, statele exprimându-și conștiința cu privire la obligativitatea normelor de drept internațional, *ipso facto* devin destinatarii acestor reguli de conduită internațională.

Este cunoscut faptul că dreptul internațional public este instrumentul de realizare a politicii externe a statelor. Pe de altă parte, analiza proceselor politice internaționale ne permite să ajungem la concluzia că eterogenitatea statelor în plan internațional este sursa contradicțiilor inclusiv în materia creării și aplicării dreptului internațional.

Lucrarea de față își propune să prezinte procesul de creare și aplicare a normelor dreptului internațional public în cadrul comunității internaționale, ținând cont și de ansamblul de instituții juridice specific acestei ramuri de drept. Totodată, ne rezervăm dreptul de a analiza preponderent în teză rolul statelor în crearea normelor de drept internațional, dat fiind faptul că este un domeniu foarte puțin cercetat, prin aceasta conturându-se noutatea științifică a cercetării noastre.

Tema prezentei cercetări se prezintă ca fiind actuală inclusiv pentru România, stat suveran și independent, care a reușit să devină parte la un număr impunător de tratate internaționale bilaterale și peste o mie de tratate multilaterale [78]. De menționat că statul nostru s-a raliat idealurilor de cooperare internațională, bunăstare, pace și securitate egală.

Statele, în virtutea suveranității lor, contribuie prin instituirea regulilor statuate în tratate la armonizarea relațiilor internaționale, la crearea unei lumi mai bune în care să guverneze pacea și bunele relații între state ca actori ai vieții internaționale. Cu toate acestea, astăzi suntem martorii anumitor evenimente care urmăresc scopul subminării fundamentului juridic al dreptului internațional public contemporan și ne referim aici la recentele conflicte izbucnite

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

în diverse zone ale lumii, cum ar fi anexarea Crimeei sau noul conflict dintre Israel și Gaza din mai 2021. Cu ceva timp în urmă, Valery Zorkin, președintele Curții Constituționale a Federației Ruse declara la 23 mai 2015 în cadrul lecției publice la Forul juridic în Sanct Petersburg: ”*Constituția Rusiei are prioritate asupra normelor de drept internațional, dacă aceasta protejează într-o măsură mai mare balanța drepturilor și intereselor*” [182]. În acel discurs, devenit în scurt timp faimos, dar și totodată blamat de întreaga societate internațională, Zorkin s-a referit în special la hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului. Calificăm aceste afirmații, precum și legea adoptată de curând de către Federația Rusă, ca fiind contrare conceptului de bună credință în dreptul internațional, or, rolul statelor actualmente este buna desfășurare a relațiilor internaționale, asigurarea și menținerea păcii, securității internaționale și cooperării în toate domeniile.

Datorită complexității problemelor grave, spunem noi, cu care se confruntă în prezent comunitatea internațională, este nevoie ca statele să-și regândească abordarea și prioritățile în derularea relațiilor internaționale cu alte subiecte ale dreptului internațional, în sensul acordării unei importanțe mult mai sporite și detaliate a negocierilor diverselor acorduri internaționale. Considerăm că este timpul ca regulile de drept internațional să fie respectate cu strictețe de către toate subiectele dacă vrem să preîntîmpinăm un declin al societății internaționale sau chiar un nou flagel. Experiențele celor două războaie mondiale sau a Războiului Rece și repercursiunile lor atât de crunte nu trebuie uitate, ci dimpotrivă, statele trebuie să fie conștiente că normele și principiile dreptului internațional trebuie respectate și să găsească soluții noi, viabile de echilibrare a raportului de forțe și de conlucrare pentru a putea asigura și garanta fragila pace și securitate a comunității internaționale. Din păcate, evenimentele recente din sfera vieții internaționale ne arată cât este, de fapt, nesigur sistemul de securitate și cât de ușor putem să deviem de la scopurile

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

comune ale statelor și ale Organizației Națiunilor Unite. Vedem în ultimii ani, că ne îndepărtăm tot mai mult de la dezideratele exprimate de state după finalizarea războaielor și tocmai de aceea considerăm că este nevoie de stabilirea unor reguli noi care să completeze normele existente ale dreptului internațional și care să sancționeze aspru pe cei care se fac vinovați de încălcarea angajamentelor internaționale și a securității altui stat. Ne dorim cu toții să trăim într-o lume mai bună și prosperă, dar pentru asta trebuie să ne unim eforturile acum pentru a putea asigura această lume pe viitor prin găsierea și stabilirea unor norme, sancționatorii la nevoie, cu caracter universal.

Scopul lucrării rezidă în cercetarea multiaspectuală a particularităților creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public, privită sub aspect teoretic și practic, și, subsecvent, identificarea impedimentelor în calea asigurării unei ordini juridice internaționale viabile.

Nesubminând rolul altor subiecți de drept internațional în procesul de formare și aplicare a normelor juridice internaționale, nu vom trata decât superficial aportul organizațiilor internaționale interguvernamentale, mișcărilor de eliberare națională în dezvoltarea progresivă a dreptului internațional public. O facem cu bună cunoștință de cauză și doar pentru a demonstra implicarea indirectă, inclusiv în respectivele situații, a statelor în procesul de elaborare a normelor de drept internațional public.

Pentru atingerea scopului preconizat în această teză identificăm obiectivele cercetării:

- identificarea conținutului conceptului ordinii juridice internaționale ale cărei elemente esențiale sunt: procesul de elaborare și procesul de aplicare de către state a normelor de drept internațional public;
- determinarea modului în care statele participă la procesul de creare a normelor internaționale, prin evidențierea

Extras din volumul:

Florea, D. (2021). Particularitățile creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public. Iasi, Romania: Lumen.

Eqpvkpwctgc "ceguvwk" xqnwo "q" rwvg k
volumul de pe

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

ucw "fkp" nkdt tkkng "pqcuvtg" r

Autoarea este filolog la bază, absolventă a facultății de Drept și Administrație Publică, doctor în Drept internațional și european public, autor a peste 60 de articole de specialitate și cadru didactic la Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava.

Domeniul de studiu al prezentei lucrări este dreptul internațional și european public.

Scopul lucrării rezidă în cercetarea multiaspectuală a particularităților creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public privită sub aspect teoretic și practic, și, subsecvent, identificarea impedimentelor în calea asigurării unei ordini juridice internaționale viabile. Obiectivele cercetării sunt: identificarea ordinii juridice internaționale ale cărei elemente esențiale sunt: procesul de elaborare și procesul de aplicare de către state a normelor de drept internațional public; determinarea modului în care statele participă la procesul de creare a normelor internaționale, prin evidențierea celor două coordonate clare, respectiv colaborarea bilaterală și multilaterală a statelor; analiza procesului de aplicare a normelor juridice internaționale de către state; stabilirea limitelor aplicării în timp și spațiu a normelor juridice internaționale; identificarea consecințelor ce survin pentru statele ce nu aplică conținutul prescripțiilor normative internaționale.

